

Μακεδονικά

Τόμ. 13, Αρ. 1 (1973)

Ιωσήφ Νεχαμά

Χαραλ. Κ. Παπαστάθης

doi: [10.12681/makedonika.931](https://doi.org/10.12681/makedonika.931)

Copyright © 2014, Χαραλ. Κ. Παπαστάθης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Παπαστάθης Χ. Κ. (1973). Ιωσήφ Νεχαμά. *Μακεδονικά*, 13(1), 493–494. <https://doi.org/10.12681/makedonika.931>

ΙΩΣΗΦ ΝΕΧΑΜΑ

Τὴν 29ην Ὀκτωβρίου 1971 ἀπέθανεν ἐν Θεσσαλονίκη ὁ διαπρεπὴς ἱστορικός τῆς Ἰωσήφ Νεχαμά. Γεννηθεὶς εἰς τὴν μακεδονικὴν πρωτεύουσαν τῷ 1880 καὶ ἀποφοιτήσας τοῦ ἐνταῦθα σχολείου τῆς Alliance Israélite Universelle, μετέβη εἰς Γαλλίαν καὶ ἐνεγράφη εἰς τὴν παιδαγωγικὴν École Normale Israélite ἐν Auteuil τῶν Παρισίων. Μετὰ τὸ πέρασ τῶν ἐκεῖ σπουδῶν του ἐπέστρεψεν εἰς τὴν γενέτειράν του, ἐνθα ἀφωσιώθη εἰς τὴν μόρφωσιν καὶ διαπαιδαγώγησιν τῆς Ἰσραηλιτικῆς νεολαίας. Εἰργάσθη ἐπὶ δεκαετίας ὡς καθηγητῆς, διευθυντῆς καὶ ἐπιθεωρητῆς τῶν ἐν Ἑγγύς Ἀνατολῇ σχολῶν τῆς Alliance Israélite Universelle καὶ ἀπὸ τοῦ 1920 ἦτο μέλος τῆς κεντρικῆς ἐπιτροπῆς τῆς. Εἰς ἰδικὰς του πρωτίστως προσπαθείας ὀφείλεται ἡ ἴδρυσις τοῦ συλλόγου τῶν παλαιῶν μαθητῶν τῆς Alliance καὶ τοῦ πρώτου Ἰσραηλιτικοῦ λυκείου τῆς Θεσσαλονίκης (1906). Τῷ 1926 ἱδρύσσε καὶ ἀνέλαβε τὴν προεδρείαν τῆς Τραπεζῆς «Ἐνωσις». Μεγάλως συνέβαλεν εἰς τὴν σύσφιγξιν τῶν ἑλληνο-Ἰσραηλιτικῶν σχέσεων καὶ ἀόκνως εἰργάσθη ὑπὲρ τῶν ἑλληνικῶν δικαίων εἰς κρίσιμους περιόδους τοῦ ἔθνικοῦ ἡμῶν βίου.

Ὁ Ἰωσήφ Νεχαμά ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας ἐστράφη πρὸς τὴν μελέτην τοῦ παρελθόντος τῆς Θεσσαλονίκης, ἡ θεώτερα ἱστορία τῆς ὁποίας εἶναι συνυφασμένη μὲ τὴν δραστηριότητα καὶ τὴν ἀκμὴν τοῦ πολυπληθοῦς Ἰσραηλιτικοῦ στοιχείου τῆς. Τῷ 1902 ἐκυκλοφόρησε τὸ βιβλίον του περὶ τῆς ἐνταῦθα ἐμφανισθείσης αἰρέσεως τοῦ Σαμπατάτ Σεβὴ καὶ τῆς ἐντεῦθεν δημιουργίας τῶν Ἑβραϊομουσουλμάνων Ντομῆδων, ὑπὸ τὸν τίτλον «Sabataï Cevi et les Sabbatéens de Salonique» (Παρίσιοι). Ἠκολούθησαν ποικίλα μελετήματα ἱστορικοῦ, λαογραφικοῦ καὶ ἔθνομολογικοῦ περιεχομένου, πολλὰ τῶν ὁποίων ἐκυκλοφόρησαν ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον P. Risal (ἀλλαγὴ τῆς δομῆς τῶν ἀρχικῶν τῆς Alliance Israélite) καὶ ἐξ ὧν θὰ μνημονεύσω δύο μόνον, βασικὰ διὰ τὴν σχετικὴν βιβλιογραφίαν· τὸ περὶ Καραγκιόζη καὶ τὸ περὶ τῆς ψυχολογίας τοῦ νεοτουρκικοῦ κινήματος, δημοσιευθέντα εἰς τὸ ὄνομαστὸν περιοδικὸν τῆς ἐποχῆς «Mercure de France» τῷ 1908 καὶ 1912 ἀντιστοίχως. Ἐξέδωσεν, ὡσαύτως, ἐκτεταμένα ἔργα περὶ ὑγιεινῆς, νόμων καὶ ἠθίμων τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου καὶ τὸν δεύτερον τόμον τοῦ ἔργου «In memoriam. Hommage aux Victimes Juives des Nazis en Grèce» (Θεσσαλονίκη 1949), τοῦ ὁποίου ὁ πρῶτος καὶ τρίτος τόμος ἐγράφησαν ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ Μόλχο, ἐνῶ ἡ δευτέρα ἐκδοσις τοῦ ὅλου ἔργου (Θεσσαλονίκη 1973, σσ. 469) ἔτυχεν ἐπιμελείας καὶ προσθηκῶν παρὰ τοῦ ἰδίου τοῦ Ἰωσήφ Νεχαμά. Σήμερον εὐρίσκεται ὑπὸ τὸ πισετήριον τοῦ κύκνειον ἄσμα του, τὸ ὄγκωδες λεξικὸν τῆς Ἰσραηλιτικῆς διαλέκτου Θεσσαλονίκης, ἐκδιδόμενον ὑπὸ τοῦ ἐν Μαδρίτῃ Ἰνστιτούτου Arias Montano. Πέραν τῶν πολυαριθμῶν καὶ ποικίλων μελετῶν του, τῶν ὁποίων ἡ πλήρης καταγραφή ἀπέβη ἀδύνατος ἐκ τῶν εἰς τὰς ἐνταῦθα βιβλιοθήκας στοιχείων, παραμένουν κλασσικὰ δύο ἔργα του. Ἡ σύντομος, πλὴν περιεκτικὴ, ἱστορία τῆς Θεσσαλονίκης («La Ville Convoitée. Salonique»), ἐκδοθεῖσα ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον P. Risal ἐν Παρισίοις (1913) καὶ γνηρίσασα συνολικῶς ὀκτὼ ἐκδόσεις, καὶ ἡ λαμπρὰ ἐπτάτομος ἱστορία τῶν Ἰσραηλιτῶν τῆς μακεδονικῆς πρωτεύουσας («Histoire des Israélites de Salonique»), τῆς ὁποίας ἐξεδόθησαν μέχρι σήμερον οἱ πέντε πρῶτοι τόμοι, ἐνῶ οἱ ἕκτος καὶ ἑβδομος ἐκτυπῶνται. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο εἶναι σπανιότατον—ἀναφέρω χάριν ἱστορικῆς περιεργείας ὅτι αὐτὸς οὗτος ὁ συγγραφεὺς του εἶχεν εἰς

τὴν προσωπικὴν τοῦ βιβλιοθήκη ὠρισμένους τόμους ἐν φωτοτυπία—, καὶ ἐπιβάλλεται ἡ ἐπανεκδόσις τοῦ.

Ὁ Ἰωσήφ Νεχαμά διὰ τῶν μελετῶν τοῦ μεγάλως προήγαγε τὰς περὶ Θεσσαλονίκης ἐρεῦνας καὶ δικαίως θεωρεῖται διαπρεπέστατος σκαπανεὺς τῆς μακροαἰῶνος ἱστορίας τῆς. Διὰ δὲ τῆς πολυπλεῦρου ἐκπαιδευτικῆς καὶ οἰκονομικῆς δραστηριότητός τοῦ καὶ τοῦ ὀγκώδους καὶ πρωτοτύπου συγγραφικοῦ ἔργου τοῦ εἰσῆλθεν εἰς τὴν χορείαν τῶν μεγάλων μορφῶν τοῦ ἐνδόξου καὶ πολυπαθοῦς λαοῦ τοῦ.

ΧΑΡΑΛ. Κ. ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ